

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۹/۲۰

بررسی نقش مدیریت شهری در تحقق توسعه پایدار در شهرهای کوچک

مورد مطالعه: شهر حاجیلار در شهرستان چابپاره، استان آذربایجان غربی^۱

اسماعیل صفرعلیزاده^۱، رباب حسین زاده^۲، اکبر زینالی^۳

۱- استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، ایران

۲- استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام‌نور، ایران

۳- کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی گرایش بازآفرینی شهری، دانشگاه پیام نور، ایران

چکیده

رشد و توسعه شهری امری انکارناپذیر است که اکثر شهرها با آن مواجه هستند و امروزه با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌باشند و به نوعی از اهداف توسعه پایدار شهری دور گردیده‌اند که مدیریت شهری به عنوان متولی امور شهری نقش اساسی در کنترل این مشکلات و دستیابی به توسعه پایدار شهری دارد. این موضوع در شهرهای کوچک و نوپا اهمیت بیشتری به خود می‌گیرد.

هدف اساسی این پژوهش بررسی نقش مدیریت شهری در تحقق اهداف توسعه پایدار شهری در شهرهای کوچک است که جهت انجام مطالعات خود شهر حاجیلار را انتخاب نموده است. جمع‌آوری اطلاعات به روش اسنادی کتابخانه‌ای و میدانی با ابزار پرسشنامه به تعداد ۲۰۰ نفر انجام گردیده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از روش تحلیل رگرسیون همبستگی و تحلیل SWOT انجام گردیده است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که بین مدیریت شهری و توسعه پایدار در ابعاد کالبدی، اجتماعی اقتصادی و مدیریتی رابطه مستقیم و معناداری برقرار است. همچنین همبستگی بین مدیریت شهری و ابعاد پایداری در حد متوسط رو به بالا و قوی ارزیابی گردیده است که بیشترین همبستگی با بعد محیطی توسعه پایدار بوده است. نتایج نهایی حاصل از آماره T نشان داد که کمترین رضایتمندی مربوط به فضای سبز، مبلمان شهری و امکانات و خدمات در این شهر بوده است. نتایج حاصل از تحلیل SWOT نشان داد که جهت ارتقای پایداری در شهر حاجیلار با تاکید بر نقش مدیریت شهری استفاده از راهکارهای محافظه کارانه در اولویت اول قرار دارد.

واژگان کلیدی: شهرنشینی، پایداری، توسعه پایدار شهری، مدیریت شهری، شهر کوچک، شهر حاجیلار

^۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه آقای اکبر زینالی در مقطع کارشناسی ارشد به راهنمایی دکتر اسماعیل صفرعلیزاده و دکتر رباب حسین زاده در دانشگاه پیام نور واحد ارومیه در سال ۱۴۰۰ می‌باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

بیان مساله

رشد و توسعه سریع شهرنشینی در نتیجه وقوع انقلاب صنعتی را می‌توان مهمترین اتفاق چندقرن اخیر دانست که موجب بروز تغییر و تحول در شکل و کارکرد شهرها و شکلگیری انواع شهرهای بزرگ و کوچک گردید (Kevin & Feng, 2016: 4). شهرها به عنوان یک سیستم پیچیده و زنده هویت اقتصادی، اجتماعی و کالبدی یکپارچه‌ای هستند که مؤلفه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی در آنها نقش دارد و توسعه پایدار که یکی از اهداف اصلی سیاست‌ها و فعالیت‌های سازمان ملل متحد و بحث همیشگی کشورهای توسعه یافته و توسعه نیافته می‌باشد، به عنوان یک فرایند، لازمه بهبود و پیشرفت در زمینه‌های مختلف یاد شده است (Badach & Dymnicka, 2017: 3). بنابراین هدف توسعه پایدار بسیار گسترده است و دستیابی به آن در سایه برنامه‌ریزی اتفاق می‌افتد و این برنامه‌ریزی می‌بایست یک برنامه‌ریزی دو سوبه باشد چرا که در سطح کلان، سیاست دولت‌های ملی (حتی سیاست‌های جهانی) و در سطح خرد آموزش و مشارکت مردمی در تحقق توسعه پایدار و پیشبرد اهداف آن بسیار مؤثر است (قائدرحمتی و دیگران، ۱۳۹۶: ۶). از آنجایی که شهرها و روابط میان عناصر آن در ابعاد اجتماعی، محیطی، اقتصادی و کالبدی، نظامی و ... بسیار پیچیده و متنوع است برنامه‌ریزی و کنترل رشد و توسعه آن نیاز به یک مدیریت جامع و فراگیر دارد (صفاعی پور، ۱۳۹۶: ۳). با توجه به اهمیت این موضوع مدیریت شهرها در سرتاسر جهان، به یکی از اولویت‌های اصلی دولت‌ها تبدیل گردیده و در سطوح بین‌المللی، در رأس توجه سازمان‌های مرتبط قرار گرفته است.

مدیریت شهری مجموعه‌ای بسیار گسترده و پیچیده است و نقش مهمی در موفقیت برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهری و ایجاد رفاه جمعیت، تسهیل رفت و آمد شهری، تامین مسکن، برنامه‌ریزی کاربری زمین، ایجاد ملزومات تفریح و سرگرمی، تامین فضای سبز، ایجاد تاسیسات زیربنایی و ... را بر عهده دارد (کاظمی قراجه و ملک لی، ۱۳۹۷: ۵) وظیفه اصلی مدیریت شهری برنامه‌ریزی برای توسعه و بهبود وضعیت شهر است (لطفی و همکاران، ۱۳۸۸: ۲)؛ فعالیت‌های شهری را سازمان دهد و بر تمامی امور شهری نظارت نماید و حتی برای انجام بهینه امور انگیزه ایجاد کند. هدف نهایی مدیریت شهری را می‌توان بهبود شرایط کار و زندگی، ایجاد شرایط مناسب برای توسعه اقتصادی و اجتماعی و حفاظت از محیط کالبدی و طبیعی دانست.

توسعه پایدار شهری به عنوان یکی از اهداف مهم توسعه پایدار است. در این راستا مطالعات و برنامه‌ریزی‌های متعددی در جهت یافتن اصول و راهکارهای کاربردی در برنامه‌های توسعه شهری صورت گرفته است و اندیشه توسعه شهری پایدار از جنبه‌های بسیار گسترده مورد نقد و بررسی در امر توسعه در سطح ملی قرار گرفته است. هدف فرایند توسعه شهری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

پایدار دستیابی به وضعیت پایداری جوامع شهری می‌باشد، فرایندی که هدف آن ایجاد یا تقویت ویژگی‌های پایداری در زندگی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی شهر است. طرفداران توسعه شهری با تأکید بر پروژه‌های منطقی، سعی در توجه به تمام جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی طرح‌ها دارند و برای نیل به شهر آرمانی بایستی تعمق و تعامل بین بخش‌های مذکور صورت پذیرد. از این رو با توجه به اهمیت مقوله پایداری در اهداف توسعه شهرها، دامنه گسترده‌ای از مجموعه نیازهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، اکولوژیک و کالبدی برای حرکت به سوی پایداری مورد توجه است، که می‌تواند در قالب شاخص‌های پایداری شهر تعریف و تدقیق گردد.

شهر حاجیلار به عنوان یکی از شهرهای تازه تاسیس و کوچک در بخش شرقی شهرستان چابپاره در استان آذربایجان غربی و در ۶۵ کیلومتری شهر خوی و ۲۰۰ کیلومتری مرکز استان قرار دارد که در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۱۷ و بر اساس ماده ۱ قانون تعاریف و تقسیمات کشوری مورخ ۸۹/۱۲/۱۷ به شهر تبدیل گردیده است. بر اساس نتایج حاصل از سرشماری ۱۳۹۵ جمعیت این شهر ۱۳۹۴ نفر گزارش شده است (طرح هادی شهر حاجیلار، ۱۳۹۸: ۴) که در زمره شهرهای بسیار کوچک قرار می‌گیرد که نیاز به برنامه ریزی دقیق و منسجم در جهت نگهداشت جمعیت ساکن و جذب سایر افراد دارد چرا که بر اساس اطلاعات بدست آمده این شهر نسبت به دوره قبل با کاهش جمعیت مواجه بوده است که این پژوهش تلاش دارد تا به بررسی وضعیت شهر و نقش و جایگاه مدیریت شهری در آن بپردازد.

اهداف و سوالات

مهمترین اهداف پژوهش عبارتند از:

- بررسی الگوهای مختلف مدیریت شهری با تأکید بر مدیریت در شهرهای کوچک
- بررسی ابعاد مختلف توسعه پایدار شهری با تأکید بر بعد مدیریتی شهرهای کوچک
- بررسی و شناخت شهر حاجیلار و حوزه نفوذ آن
- بررسی و تبیین مشکلات و پتانسیل‌های پیش روی رشد و توسعه شهر حاجیلار
- بررسی و نقش مدیریت شهری حاجیلار در بهبود وضعیت و تحقق شاخص‌های توسعه پایدار در این شهر
- و در نهایت ارائه راهکارهای مدیریتی مناسب در راستای نیل به توسعه پایدار در شهر حاجیلار

در راستای دستیابی به اهداف خود سوالات زیر را طراحی کرده است:

۱. میزان رضایتمندی از عملکرد مدیریت شهری حاجیلار در راستای نیل به توسعه پایدار شهری تا چه اندازه می‌باشد؟
۲. اولویت بندی برنامه‌ریزی توسعه پایدار در شهر حاجیلار با تأکید بر نقش مدیریت شهری در آن چگونه است؟

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

روش پژوهش

روش تحقیق پژوهش حاضر به دلیل ماهیت موضوع و مؤلفه‌های مورد بررسی و رویکرد حاکم بر این پژوهش از نوع روش پیمایشی با استفاده پرسشنامه است. همچنین با توجه به هدف خود که بررسی نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار شهرهای کوچک است در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد. در این مطالعه از تکنیک فیش برداری برای جمع‌آوری اطلاعات اسنادی استفاده شده است. با استفاده از اطلاعات اسنادی ابعاد مفهومی و نظری موضوع مورد بررسی قرار گرفته است و با بکارگیری روش پیمایشی چگونگی توزیع و روابط بین متغیرهای ملاک (وابسته) و پیش بین (مستقل) تحقیق در جامعه مورد مطالعه، بررسی می‌شود؛ به عبارت دیگر این از نظر کنترل شرایط پژوهشی یک تحقیق پیمایشی است که از نظر زمانی به صورت مقطعی انجام می‌پذیرد.

جامعه آماری پژوهش ساکنین شهر حاجیلار و همچنین کارشناسان مدیریت شهری و شهرداری این شهر است. جمعیت این شهر برابر ۱۲۹۴ نفر گزارش گردیده است که به روش نمونه‌گیری کوکران تعداد ۲۰۰ نفر به عنوان نمونه آماری پژوهش برآورد گردیده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از پرسشنامه با استفاده از روش آزمون همبستگی و پاسخ به سوالات با استفاده از روش تحلیل t و روش تحلیل SWOT داده شده است.

مبانی نظری

در جامعه امروز نیاز بشر به هم زیستی در سطح بالایی احساس می‌گردد و این هم زیستی در قالب شهرها تحقق می‌یابد (صفائی پور و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۶). مدیریت شهری، از جنبه‌های مهم برنامه‌ریزی شهری است که با جوامع انسانی به ویژه جامعه شهری ارتباط مستقیم دارد. گسترش سریع پدیده شهرنشینی و شهرگرایی، در دوران اخیر و پیدایی مشکلات مختلف شهری؛ از قبیل تراکم، آلودگی هوا، ترافیک، کمبود مسکن و... ضرورت برخورد اندیشمندانه با این مسائل را مطرح می‌سازد. این برخورد اندیشمندانه، چیزی جز یک برنامه‌ریزی شهری، همسنگر، منعطف و با بدنه اجرایی قوی (همان مدیریت شهری پویا) نمی‌باشد (زیاری و همکاران، ۱۳۹۳: ۵). ویلیامز مدیریت شهری را یک تئوری و چشم‌انداز نمی‌داند، بلکه آن را چارچوب و پایه و اساس مطالعات شهر می‌داند. او اضافه می‌کند که مدیریت شهری ارتباط قوی و تنگاتنگ با ماهیت شهر از یک طرف و ساختارهای اجتماعی و اقتصادی از طرف دیگر دارد. همچنین مدیریت شهری با سازمان‌های دولتی که در شهر خدمات ارائه می‌دهند و مردم شهر ارتباط تنگاتنگی دارد (McCarthy, 2010: 4).

تئوری مدیریت به عنوان فرایند طراحی و نگهداری محیطی است که در آن انسان‌ها و گروه‌ها در قالب مجموعه کار برای اهدافی خاص کار می‌کنند (Mdee, 2016: 5) در این بین مدیریت شهری مجموعه‌ای از ابزارها، فعالیت‌ها، وظایف و کارکردهایی است که اطمینان می‌دهد تا کارکردهای شهری بتوانند شکل بگیرند. مدیریت شهری اطمینان می‌دهد که

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

خدمات اساسی شهر برای گروه‌ها، افراد مختلف، اجتماعات محلی و عمومی به شیوه مناسب شکل گیرد (Acioly, 2003: 2).

در تعریف مدیریت شهری، شهرداری همواره به عنوان رکن اجرایی آن محسوب می‌گردد (حسینی، ۱۳۸۵، ۷۵). در ارتباط با فلسفه تشکیل شهرداری، رایج‌ترین نظریه تشبیه حکومت، دولت و نهادهای دولتی به شرکت‌های تعاونی است (برک پور و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۱). به موجب این نظریه، شهرداری یک شرکت با سازمان تعاونی است که مردم یک شهر، عموماً سهامداران قهری آن هستند. سهامداران از میان خود عده‌ای را به عنوان نماینده در شورای شهر (همانند هیئت مدیره شرکت تعاونی) انتخاب کرده و اداره امور شهر را به آنها می‌سپارند، بنابراین همان‌گونه که در شرکت‌های تعاونی متداول است آنها شخصی را که صلاحیت علمی و عملی و اخلاقی کافی برای اداره شهر و شهرداری داشته باشد، به عنوان شهردار انتخاب و اداره امور شهر را به عهده ی او می‌گذارند و خود در کار او نظارت می‌کنند.

شهرداری بر اساس ماده ۵ قانون محاسبات عمومی کشور سازمانی عمومی و غیردولتی است که دارای استقلال و شخص حقوقی بوده و تحت نظر شورای شهر و با نظارت وزارت کشور تاسیس می‌گردد (رستمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۵). بر این اساس بایستی به برخی از نکات مشترک در تعاریف شهرداری اشاره کرد:

- شهری بودن و وابستگی به ساختار شهری
- غیر دولتی بودن و قرار گیری تحت نظارت دولت
- استقلال و عدم وابستگی در حوزه عملکردی
- انتخابی بودن و آزادی عمل در حوزه اداره امور شهری
- رسمیت داشتن و انطباق با قانون اساسی
- اداره امور محل و ارائه خدمات عمومی مورد نیاز ساکنان شهر (علیپور، ۱۳۹۴: ۱۶)

در واقع یکی از نهادهای شهری مهم و تأثیر گذار در مشارکت شهروندان در امور شهری، شهرداری است. در تمام جهان، هرجا شهر و شهرنشینی وجود دارد، مهمترین و اصلی‌ترین سازمانی که مسئولیت مدیریت شهر را به طور مستقیم بر عهده دارد، شهرداری است. شهرداری به عنوان یکی از نمونه‌های نهاد محلی، سازمانی است که در محدوده شهر برای رفع نیازهای مردم همان محل اداره می‌شود. در سیر تکامل شهرداری‌ها گرچه در اصل، نیازهای محلی سبب تکوین شهرداری بوده است نقش دولت را نمی‌توان نادیده گرفت؛ زیرا دولت‌ها که به صورت متمرکز نمی‌توانستند تمام امور مردم را حل و فصل کنند، گستره اقتدار خود را تقسیم کردند. بدین ترتیب شهرداری‌ها نیز وظیفه و نقشی را بر عهده گرفتند (شیعه، ۱۳۸۷: ۵۴۸).

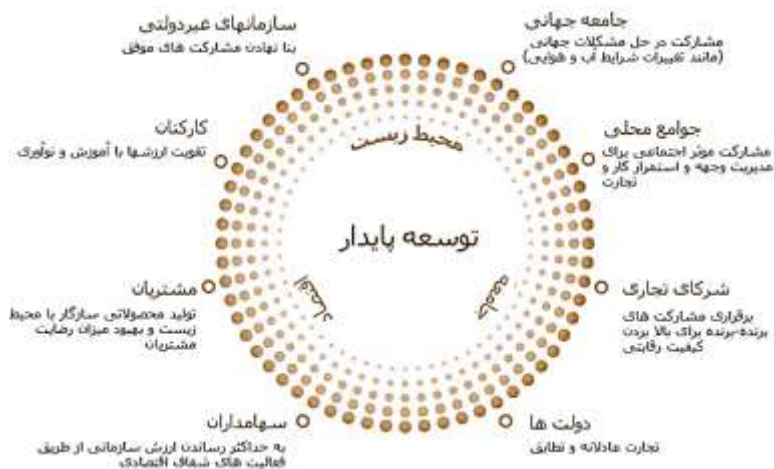
ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

توسعه تنها به معنی رشد شاخص‌های درآمد ملی نیست. موضوع آن درباره رشد ضریب‌های پس انداز و سرمایه هم نیست، بلکه توسعه درباره مردم و برای مردم است (Dempsey et al, 2012: 4). لذا بایستی با تشخیص نیازهای انسانی آغاز شود. هدف نهایی توسعه بایستی بهبود سریع سطح زندگی همه افراد باشد. این امر مستلزم رفع نیازهای نظیر بیکاری، بهبود کیفیت نیروی کار، غذای بهتر و آموزش مناسبتر است. از آنجا که هر جامعه ای فرهنگ و ویژگی‌های خاص خود را داراست، ضرورت توسعه باید براساس آن ویژگی‌ها استوار باشد و تحقق یابد. بر این اساس است که گزایه دیویی معتقد است: توجه به فرهنگ به عنوان نقطه شروع تغییر در جامعه به معنای استوار ساختن توسعه بر هویت و ارزش‌های اخلاقی و معنوی ملت‌ها و ارتباط آن با محیط زیست طبیعی و انسانی است. نتیجه آنکه توسعه در مفهوم وسیع آن یعنی بهبود در کیفیت سطح زندگی از همه ابعاد یعنی چیزی بیش از افزایش درآمد، یعنی آموزش بهتر، بهبود استانداردهای بهداشت و تغذیه، کاهش فقر، محیط زیست بهتر و برابری اقتصادی و اجتماعی بالاتر در برخورداری از امکانات و فرصت‌ها، آزادی بیشتر فردی و زندگی غنی‌تر فرهنگی (فلاحی و کفاشی، ۱۳۹۷: ۴).

مفهوم پایداری در عصر حاضر آنچنان اهمیتی پیدا کرده است که هر بحث معاصر درباره محیط زیست و توسعه بدون توجه به این مفهوم بحثی ناتمام تلقی می‌گردد با وجود آن نبایستی چنان توجه کرد که همیشه این واژه بخشی از امکانات روزمره ی ما را در بر می‌گیرد. در فرهنگ آکسفورد فعل پایداری به این صورت تعریف شده است. توانایی، دوام یا حفظ انجام کاری به طور دائم. در فرهنگ دهخدا فعل پایداری به معنای بادوام، ماندنی آورده شده است (فرهنگ دهخدا: ۴۷). معنای کنونی واژه پایداری که در این بحث مد نظر می‌باشد عبارتست از «آنچه که می‌تواند در آینده تداوم یابد» (سفلایی، ۱۳۸۲: ۱۴۳). توسعه پایدار به تعبیری یک مفهوم اخلاقی است و به تعبیر دیگر یک مفهوم علمی اگر چه کاملاً با علوم طبیعی و اقتصاد در آمیخته است اما شاید بیشتر برآمده از فرهنگ و ارزش‌های انسانی باشد و در پاسخ به یک نیاز حیاتی در واقع می‌تواند بنای بنیانی جدید برای روابط انسانی و تداوم حیات بشری تصور شود با این وصف در تعریف توسعه پایدار نمی‌توان وجهی را به زبان وجه دیگر انتخاب کرد. به بیان دیگر اگرچه توجه به مفهوم محیط زیست در این مناظره نقشی محوری دارد اما نباید و نمی‌تواند صرفاً در چهارچوب حفاظت از محیط زیست خلاصه شود مفهوم جدید توسعه پایدار کلی نگر است و همه ابعاد اجتماعی- اقتصادی- فرهنگی و دیگر نیازهای بشری را در بر می‌گیرد. به اعتباری مهمترین جاذبه در توسعه پایدار در جامع نگر آن است. به این دلیل معمای توسعه پایدار نمی‌تواند از طریق تمرکز بر اجزا حل شود این مفهوم باید به صورت یکپارچه و در هر دو بعد علمی و اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد و نه بعنوان سلسله ای از موضوعات و مسائل جداگانه. توسعه پایدار توسعه ای است که نیازهای حال انسان را با توجه به توانایی نسل آینده در دریافت نیازهایش مد نظر دارد (ملکی، ۱۳۹۰: ۴).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

نمودار ۱. ابعاد توسعه پایدار شهری

توسعه پایدار به توسعه‌ای گفته می‌شود که نیازهای نسل کنونی را برآورده سازد بدون آنکه توانایی نسل‌های آینده را در تأمین نیازهایشان با نقصان روبرو سازد (Cantor, 2011: 5). توسعه پایدار عبارتست از حفظ فرصت‌ها برای نسل آینده، به عنوان یک احساس عمومی از عدالت بین نسلی. توسعه پایدار عبارتست از اعتلای کیفیت زندگی انسان‌ها تا زمانیکه در چهارچوب ظرفیت اکوسیستم‌های برطرف کننده این نیازها باشد (Carring for the earth, 1991:6). توسعه پایدار برخلاف تمایلات موجود (که برای رسیدن به بازدهی کوتاه مدت، عایدی دراز مدت ولی زمان را فدا می‌کند) در مسیری پیش می‌رود که تمام کارهای توسعه را به هم مرتبط کند و این کار هم در کشورهای فقیر انجام می‌گیرد. در توسعه بین‌المللی بودن یا نبودن یک پروژه، معیار محسوب می‌شود (مختاری و همکاران، ۱۳۹۳: ۵)

اهداف توسعه پایدار معمولاً به تناسب نگرش‌های نسبت به آن در سه بخش مشخص قرار می‌گیرد:

بخشی اقتصادی با هدف پیشرفت و کارایی بیشتر، بخش اجتماعی، با هدف برابری کاهش فقر و بخش اکولوژیکی با هدف منابع طبیعی.

- اهداف توسعه پایدار از دیدگاه زیست محیطی و اقتصادی: این اهداف دارای روابط متقابل به ترتیب زیر هستند.

- اهداف اقتصادی و اجتماعی، توزیع درآمد، اشتغال و کمک‌های هدفمند

- اهداف اقتصادی و اکولوژیکی، ارزیابی زیست محیطی، ارزش‌گذاری و ذاتی یا درونی کردن

- اهداف اکولوژیکی و اجتماعی، مشارکت مردمی، مشاوره و کثرت‌گرایی (نوابخش و دیگران، ۱۳۹۲: ۸)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

پایداری شهری مفهوم موازی دیگری است که در این زمینه توسط برخی از مولفان و از جمله خانم مک لارن^۲ مطرح می‌شود از نظر مک‌لارن برخی مشخصات کلیدی پایداری شهری که غالباً در ادبیات موضوع و استاد بیان می‌شوند عبارتند از:

- برابری بین نسل‌ها^۳
- برابری درون نسل‌ها (شامل، برابری اجتماعی، برابری جغرافیایی و برابری در حکومت‌ها)،
- حفاظت از محیط طبیعی و زندگی در چارچوب ظرفیت و تحمل آن استفاده حداقل از منابع تجدید نشدنی بقای اقتصاد^۴
- تنوع جامعه خود اتکا، رفاه فردی و رفع نیازهای اساسی افراد

شناخت محدوده مورد مطالعه: شهر حاجیلار

شهرستان چایپاره یکی از ۱۷ شهرستان استان آذربایجان غربی ۲,۷ درصد از مساحت استان را به خود اختصاص داده است. این شهرستان در طول شرقی ۴۱ دقیقه و ۴۴ درجه و طول شرقی ۱۸ دقیقه و ۴۵ درجه و عرض شمالی ۴۵ دقیقه و ۳۸ درجه و عرض شمالی ۰۱ دقیقه و ۳۹ درجه قرار گرفته و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۰۳۹ متر می‌باشد این شهرستان در ۱۸۶ کیلومتری مرکز استان (شهر ارومیه) واقع شده است. از سمت شمال و شمال غربی با شهرستان‌های پلدشت و شوط و از سمت غرب با شهرستان چالدران هم مرز است. طبق آخرین تقسیمات کشوری شهرستان چایپاره دارای دو بخش به نام‌های مرکزی (شامل دهستان‌های چورس و بسطام) و حاجیلار (شامل دهستان‌های حاجیلار جنوبی و حاجیلار شمالی)، دو نقطه شهری به نام‌های حاجیلار و قره ضیال‌الدین و ۱۰۵ آبادی می‌باشد.

شهر حاجیلار در ۶۰ کیلومتری شهر خوی، ۱۹۵ کیلومتری مرکز استان آذربایجان غربی (ارومیه) واقع شده است. در سال ۱۳۹۶ خورشیدی اکثریت وزرای عضو کمیسیون سیاسی - دفاعی هیئت دولت با توجه به تفویض اختیار هیات وزیران و در اجرای ماده ۱ قانون اصلاح موادی از قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری مورخ ۱۷/۱۲/۱۳۸۹ و به استناد نامه شماره ۳۳۶۶۷ مورخ ۱۷/۱۲/۱۳۹۶ معاونت حقوقی ریاست جمهوری روستای حاجیلار به شهر تبدیل شد.

در بررسی مراحل رشد و توسعه شهر ۴ مرحله کاملاً متمایز کوچکتر وجود دارد که ذیلاً مورد بررسی قرار می‌گیرد. بنا به اظهار اهالی هسته اولیه در قسمت جنوب و در حاشیه رودخانه بوده گسترش روستا طی سال‌های گذشته و در جهت شمالی بوده و هم اکنون جهات توسعه شهر عمدتاً بصورت شرقی و غربی و در حاشیه مسیر اصلی ارتباطی می‌باشد. البته

² maclaren

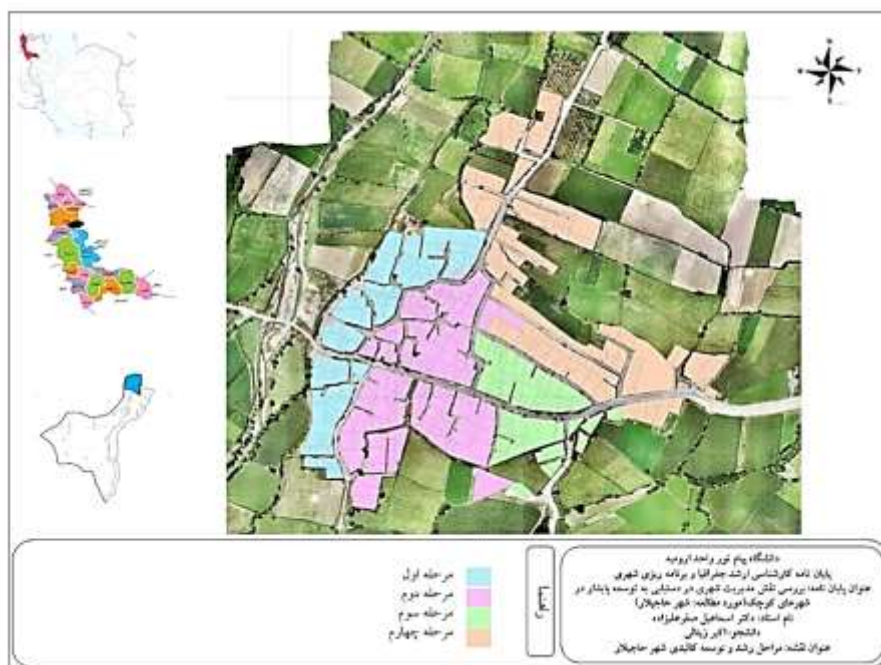
³ Intragenerational

⁴ Economic vitality

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

لازم به ذکر است که به علت رشد پراکنده روستا و در حقیقت پر شدن بافت داخلی با گذشت زمان نمی‌توان دقیقاً خطوطی را برای توسعه ادواری روستا رسم نمود اما به هر حال با توجه به شکلگیری مرحله‌ای استقرار نقشه‌ای به این مبنا تهیه شده است.

نقشه ۱. موقعیت قرارگیری و تحولات کالبدی شهر حاجیلار

بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ از کل جمعیت ۱۳۹۴ نفری شهر حاجیلار ۶۷۹ نفر را مردان و ۷۱۵ نفر را زنان که مردان ۵۳,۵ درصد و زنان ۴۶,۴ درصد را تشکیل می‌دهند. نسبت جنسی جمعیت شهر ۱۵,۱ درصد است یعنی در مقابل ۱۰۰ زن ۱۱۵ نفر مرد وجود دارد.

جدول ۱. تغییرات جمعیتی شهر حاجیلار

سال	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۵	۱۳۹۸
جمعیت	۹۴۹	۱۰۳۸	۱۴۰۶	۱۲۶۶	۱۲۹۱	۱۳۹۴	۱۳۹۴
خانوار	۲۳۸	۲۶۰	۲۷۰	۲۴۵	۳۷۰	۴۳۴	۴۳۷
نرخ رشد	-	۰,۹	۳,۱	-۰,۱	۰,۲	۳,۸۶	۰,۱

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

در شهر حاجیلار بیشترین مهاجرت در سال ۱۳۹۸ صورت گرفته است و روند خالص مهاجرتی نیز بیانگر کاهش جمعیت بوده و یکی از عوامل کاهش جمعیت در شهر می باشد. متوسط مهاجران وارد شده ۵۱ نفر و مهاجران خارج شده ۹۷ نفر و خالص مهاجرتی ۱/۵ نفر می باشد.

شهر حاجیلار به مانند اغلب شهرها روند تکاملی خود را از یک سکونتگاه کوچک روستایی شروع کرده است. در مرکز شهر مسجد، نقش مرکزیت اصلی را عهده دار بوده و با مرکزیت همین مسجد هسته اولیه در گستره پیرامونی آن تکوین یافته است. شهر حاجیلار از ۳ محله عرفی به نامهای زیر تشکیل گردیده است

مرندی

ملا علی

کفیلی

در روند تاریخی توسعه شهر، این توسعه و گسترش به صورت ارگانیک و شعاعی شکل گرفته است و در گذر زمان محلات به طور عرفی از هم تفکیک شده اند. روند این توسعه و گسترش آنها در مرحله دوم نیز به صورت شعاعی بوده به طور متوسط ۵۴/۲ درصد از مساحت کل شهر را کاربری مسکونی تشکیل داده است که در مجموع ۴۴۵ قطعه مسکونی در شهر وجود دارد.

تعداد کل کاربریهای تجاری موجود در سطح شهر ۱۵ واحد است که نحوه پراکنش این کاربری در سطح شهر به گونه ای می باشد که بیشترین تعداد کاربری تجاری در مرکز شهر است. از دیگر عناصر تشکیل دهنده کالبد شهری شبکه های معابر هستند. شبکه های معابر حدود ۲۶ درصد سطح شهر را تحت پوشش خود قرار می دهند و ارتباط بین محلات و مناطق در سطح شهر را برقرار می کنند، فضاهای باز شهر حاجیلار شامل باغات، زمین های زراعی و بایر می باشند که ۱۱ درصد را از کل مساحت شهر شامل می شوند. بر اساس بررسی های انجام شده در شهر حاجیلار بیشترین سهم از ساختمان ها به بناهای نوساز با ۵۲/۴ درصد و بناهای مرمتی با ۴۱/۸ درصد اختصاص یافته است. بررسی ساختمان های حاجیلار از نظر مصالح بکار رفته در آنها نشان می دهد که احداث بیشترین درصد ساختمان ها (۵۱/۴ درصد) از اسکلت فلزی می باشد. استفاده از اسکلت بتنی در احداث ساختمان ها ۶/۵ درصد از کل ابنیه را به خود اختصاص داده است و کمترین ساخت و سازها از بلوک سیمانی با ۰/۶ درصد است شهر حاجیلار را می توان یک شهر ویلایی تلقی نمود به نحوی که ۹۴ درصد ساختمان های شهر یک طبقه هستند و ۶ درصد باقیمانده را ساختمان های دو طبق تشکیل می دهند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

تحلیل یافته‌ها

همانطور که آورده شد تجزیه تحلیل اطلاعات حاصل از پرسشنامه با استفاده از روش تحلیل رگرسیون همبستگی انجام گردیده است که نتایج آن به شکل زیر می‌باشد:

آمار توصیفی پرسشنامه:

مطابق نتایج حاصل از پرسشنامه سهم مردان و زنان در شهر و فضای شهری شهری حاجیلار یکسان نبوده و زنان نسبت بیشتری را (۵۷ درصد) به خود اختصاص داده‌اند. وضعیت سنی پاسخ دهندگان به پرسشنامه در شهر حاجیلار و فضاهای شهری آن نشان می‌دهد که بیشترین تعداد مربوط به افراد بالای ۲۰ سال و کمتر از ۴۰ سال است. کمترین سهم به افراد با سن بیشتر از ۶۰ سال (۵ درصد) و کمتر از ۱۰ (۵/۵ درصد) سال اختصاص دارد. از نظر تحصیلی سهم افراد با مدرک دیپلم با ۳۶ درصد نسبت به سایر افراد بیشتر است. کمترین سهم مربوط به افراد با تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر (۶ درصد) می‌باشد. بررسی وضعیت شغلی مصاحبه شوندگان نشان می‌دهد که از این نظر چندان مطلوب نبوده و سهم افراد فاقد شغل بالاست به نحوی که ۳۷ درصد افراد خود را بیکار و بدون شغل اعلام کرده‌اند. از نظر درآمدی وضعیت ساکنین شهر حاجیلار مناسب نیست به نحوی که بیش از ۴۰ درصد افراد برای خود درآمد کمتر از ۱/۵ میلیون تومان گزارش کرده‌اند. بررسی نتایج پرسشنامه نشان می‌دهد که اکثریت افراد ساکن در شهر قیمت مسکن و زمین و روابط قومی را به عنوان دلایل سکونت خود عنوان کرده‌اند به نحوی که ۷۵ درصد پاسخ‌ها به این ۳ گزینه اختصاص یافته است.

مطابق نتایج جدول میزان نرخ باسوادی در شهر حاجیلار ۸۰/۴ است که نسبت به نرخ آن در شهرستان و کشور پایینتر است.

شهر حاجیلار فاقد بافت فرسوده شهری می‌باشد. بعلاوه این شهر فاقد محله یا منطقه اسکان غیررسمی می‌باشد. آب حاصل از بارش و آبهای سطحی از طریق کانپووها و آبروها که اکثراً نیز از جنس سیمان می‌باشند به جنوب شهر هدایت شده و از آنجا نیز به خارج از شهر منتقل می‌شوند. با توجه به بررسی‌های انجام شده فاضلاب‌های سرویس‌های بهداشتی نیز در چاه‌های جاذب دفع می‌شود. بر اساس مطالعات انجام شده ۷۵/۳ درصد شاغلین شهر را افراد شاغل در بخش کشاورزی تشکیل می‌دهند و سهم صنعت و خدمات به ترتیب ۱۸/۲ و ۶/۵ درصد از کل شاغلین است. این موضوع نشان می‌دهد که شهر حاجیلار دوره گذار به شهرنشینی را طی نکرده و همچنان حالت روستایی به خود دارد که در این میان مدیریت شهری نیز تاثیرگذار است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

در بخش سوالات تحلیلی پرسشنامه تلاش گردیده تا تاثیر مدیریت شهری در دستیابی به پایداری در ابعاد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی مورد بررسی قرار گیرد. مهمترین شاخص‌هایی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند عبارتند از:

جدول ۲. ابعاد پایداری در شهر کوچک حاجیلار

شخص	بعد
دسترسی - کفسازی - مبلمان - حمل و نقل شهری و ترافیک - فرسودگی	کالبدی
امنیت - هویت - تعاملات اجتماعی - سرزندگی - سلامتی	اجتماعی اقتصادی
آلودگی هوا، پاکیزگی و نظافت - فضای سبز	زیست محیطی

در این بخش به تحلیل وضعیت هر یک از ابعاد پایداری در شهر حاجیلار پرداخته می‌شود:

جدول ۳. تحلیل شاخص‌های کالبدی توسعه پایدار و مدیریت شهری در شهر حاجیلار

متغیرها	B	SE	Beta	T	P
مقدار ثابت	۰/۲۰۱	۰/۷۶	-	۱۸۷۶	۰/۵۴۶
دسترسی	۰/۳۲	۰/۰۲۳	۰/۶۷	۱/۴۳	۰/۴۵
کفسازی	۰/۰۳۴	۰/۲۵	۰/۶۵	۲/۳۴	۰/۲۱
مبلمان شهری	۰/۰۱۹	۰/۱۷	۰/۴۱	۱/۶۷	۰/۰۴۲
حمل و نقل و ترافیک شهری	۰/۰۶۷	۰/۴۵	۰/۵۵	۲/۱	۰/۰۳۲
فرسودگی	۰/۰۵۶	۰/۳۹	۰/۵۹	۱/۹۸	۰/۰۳۵
	ضریب همبستگی: ۰/۶۳۷		ضریب تعیین: ۰/۵۲۳		ضریب پیش بینی: ۰/۶۵

در جدول بالا متغیر ضریب پیش بینی نشان می‌دهد که مدل مذکور چند درصد از واریانس پایداری را پیش‌بینی می‌کند. به این معنی که مدیریت شهری چند درصد از تغییرات پایداری کالبدی در شهر حاجیلار را پیش‌بینی می‌کند. طبق نتایج بدست آمده ۶۵ درصد تغییرات در متغیر وابسته یعنی پایداری کالبدی توسط مدیریت شهری قابل پیش‌بینی است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

نتیجه دیگر اینکه مطابق ضرایب Beta برای هر متغیر می توان نتیجه گرفت که با هر یک واحد تغییر در متغیرهای دسترسی، کفسازی، مبلمان شهری، حمل و نقل و ترافیک شهری و فرسودگی به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۶۵، ۰/۴۱، ۰/۵۵ و ۰/۵۹ واحد در پایداری کالبدی در شهر حاجیلار تغییر ایجاد می گردد.

جدول ۴. تحلیل شاخص های اجتماعی اقتصادی توسعه پایدار و مدیریت شهری در شهر حاجیلار

متغیرها	B	SE	Beta	T	P
مقدار ثابت	۰/۲۳۴	۰/۷۱	-	۰/۸۹	۰/۴۵۶
امنیت	۰/۰۱۸	۰/۲۱	۰/۵۶	۲/۴۳	۰/۳۹
هویت	۰/۰۲۷	۰/۰۲۲	۰/۵۵	۴/۳۲	۰/۰۱۷
تعاملات اجتماعی	۰/۰۲۵	۰/۰۳۲	۰/۵۸	۲/۱۹	۰/۰۴۲
سرزندگی	۰/۰۳۹	۰/۰۵۴	۰/۶۱	۳/۵	۰/۰۵۳
سلامت(امکانات و خدمات)	۰/۰۳۸	۰/۰۲۹	۰/۶۵	۱/۹۸	۰/۲۷
	ضریب همبستگی: ۰,۵۵۶	ضریب تعیین: ۰,۵۸	ضریب پیش بینی: ۰,۶۱		

طبق نتایج بدست آمده مدیریت شهری ۶۱ درصد تغییرات در متغیر وابسته یعنی پایداری اجتماعی اقتصادی توسط مدیریت شهری قابل پیش بینی است.

نتیجه دیگر اینکه مطابق ضرایب Beta برای هر متغیر می توان نتیجه گرفت که با هر یک واحد تغییر در متغیرهای امنیت، هویت، تعاملات اجتماعی، سرزندگی شهری و سلامت به ترتیب ۰/۵۶، ۰/۵۵، ۰/۵۸، ۰/۶۱ و ۰/۶۵ واحد در پایداری اجتماعی اقتصادی در شهر حاجیلار تغییر ایجاد می گردد.

جدول ۵. تحلیل شاخص های محیطی توسعه پایدار و مدیریت شهری در شهر حاجیلار

متغیرها	B	SE	Beta	T	P
مقدار ثابت	۰/۱۹۷	۰/۶۹	-	۰/۵۶	۰/۴۳۲
آلودگی هوا	۰/۱۲	۰/۱۶	۰/۶۱	۲/۳۵	۰/۴۱
نظافت و پاکیزگی	۰/۰۲	۰/۰۲۷	۰/۶۵	۴/۳۵	۰/۰۲۱
فضای سبز	۰/۰۳۲	۰/۰۲۹	۰/۶	۲/۱۵	۰/۰۴۲
	ضریب همبستگی: ۰/۶۳	ضریب تعیین: ۰/۶۲	ضریب پیش بینی: ۰/۶۴		

مطابق نتایج تحلیل رگرسیون :

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

رابطه میان دو متغیر مدیریت شهری و پایداری محیطی از نوع معنادار است. میزان همبستگی بین مدیریت شهری و فضای سبز در شهر حاجیلار قوی ارزیابی گردیده است. ۴۵ درصد تغییرات در فضای سبز شهر حاجیلار توسط مدیریت شهری بوده است که بسیار پایین و کم می باشد.

پاسخ به سوالات :

مهمترین پتانسیل های توسعه پایدار شهری در شهر حاجیلار را می توان در قالب موارد زیر بررسی نمود:

- تازه تاسیس بودن شهر
- عدم گستردگی کالبدی شهر
- عدم ورود به دوره شهرنشینی و رشد شتابان
- وجود روابط قومی و ...
- امکان جذب مشارکت مردمی
- وجود نیروی کار بومی

مهمترین چالش های توسعه پایدار شهری در این شهر عبارتند از:

- نوپا بودن شهر و تازه تاسیس بودن شهرداری این شهر
- عدم آشنایی پرسنل شهرداری با وظایف و اقدامات مورد نیاز در شهرداری
- کمبود ساخت و ساز در سطح شهر
- کمبود امکانات و خدمات و وظیفه سنگین شهرداری در این زمینه
- عدم آشنایی شهروندان با زندگی شهرنشینی

۱. میزان رضایتمندی از عملکرد مدیریت شهری حاجیلار در راستای نیل به توسعه پایدار شهری تا چه اندازه می باشد.

جهت بررسی و سنجش میزان رضایتمندی از عملکرد مدیریت شهری در شهر حاجیلار از نتایج حاصل از پرسشنامه و روش تحلیل آماره T استفاده گردیده است که نتایج آن به شکل زیر است:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

جدول ۶. سنجش رضایتمندی از عملکرد مدیریت شهری در شهر حاجیلار با روش آماره T

گویه‌ها	معیار متوسط = ۳						
	آماره تی	میانگین	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	ضریب اطمینان 95%	
						کمترین	بیشترین
دسترسی	۵/۷۱	۲/۷	۲۰۳	۰/۰۰	-۰/۴۰۱	-۶/۰۲	-۰/۲۳۷
کفسازی	۳/۷۱	۲/۷۲	۲۰۳	۰/۰۰	۰/۴۳۸	۰/۵۹۹	۰/۲۱
مبلمان شهری	۲/۴۶	۲/۵۹	۲۰۳	۰/۰۰۱	۰/۵۱۲	۰/۷۷۶	۰/۴۲۳
حمل و نقل و ترافیک	۹/۱۷	۳/۰۲	۲۰۳	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰	۰/۱۲
فرسودگی	۷/۲۷	۲/۷۹	۲۰۳	۰/۰۰	۰/۴۳	۰/۶۵۹	-۰/۲
امنیت	۷/۴۶	۳/۰۱	۲۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۱۷
هویت	۵/۳۴	۲/۸۷	۲۰۳	۰/۰۰	۰/۱۳۵	۰/۴۳۵	۰/۰۳۴
تعاملات اجتماعی	۸/۹۷	۲/۹۹	۲۰۳	۰/۰۱	-۰/۰۱	-۰/۱۳۴	۰/۱۰۲
سرزندگی	۶/۷۸	۲/۸۲	۲۰۳	۰/۰۰۱	۰/۱۷۳	-۰/۳۲۴	۰/۳۴
سلامت، امکانات و خدمات	۷/۲۲	۲/۶۳	۲۰۳	۰/۰۰	-۰/۴۳۵	-۰/۷۸۶	-۰/۳۴۵
آلودگی هوا	۷/۵۶	۳/۱	۲۰۳	۰/۰۰	۰/۰۱۵	-۰/۱۳	۰/۱۴۵
پاکیزگی و نظافت	۱۰/۳۴	۲/۹۹	۲۰۳	۰/۰۰	۰/۰۵	-۰/۱۰۲	۰/۱۴۵
فضای سبز	۷/۸۷	۲/۵۶	۲۰۳	۰/۰۱	-۰/۲۵۵	-۰/۴۳۵	-۰/۱۰۲

مطابق نتایج حاصل از تحلیل آماره t :

- میزان رضایتمندی از وضعیت شاخص‌های پایداری در شهر حاجیلار کمتر از حد متوسط و مطلوب ارزیابی گردیده است.
- کمترین رضایتمندی مربوط به شاخص فضای سبز در بعد محیطی با میانگین ۲/۵۶ مبلمان شهری در بعد کالبدی با میانگین ۲/۵۷ و شاخص سلامت، امکانات و خدمات در بعد اجتماعی اقتصادی با میانگین ۲/۶۳ می‌باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

این پژوهش جهت پاسخگویی به سوال سوم از روش تحلیل SWOT استفاده نموده است که فرآیند آن به شکل زیر است:

جدول ۷. عوامل داخلی پایداری در شهر حاجیلار با تاکید بر نقش مدیریت شهری

امتیاز نهایی	رتبه	ضریب اهمیت	عوامل داخلی
قوت			
۰/۲	۴	۰/۰۵	S1: موقعیت طبیعی شهر
۰/۱۹	۳/۴۵	۰/۰۵	S2: تراکم پایین ساختمانی در شهر
۰/۲	۴	۰/۰۵	S3: نوپا بودن شهر و عدم رشد سریع شهرنشینی
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	S4: الگوگیری از قوانین موجود و اجرای آن
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	S5: توزیع خدمات اولیه در نقاط مختلف شهر
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	S6: کمک‌های مالی دولت به شهرداری شهر
مجموع: ۱,۰۳			
نقاط ضعف			
۰/۲۱	۳	۰/۰۷	W1: کمبود فضاهای ورزشی و تفریحی جهت گذراندن اوقات فراغت
۰/۱۸	۳	۰/۰۶	W2: پایین بودن کیفیت برخی ابنیه در سطح محلات شهری
۰/۱۸	۳	۰/۰۶	W3: عدم برقراری ارتباط بین مدیریت و شهروندان در این شهر
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	W4: کمبود منابع درآمدی پایدار در شهرداری و تکیه بر منابع غیرپایدار
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	W5: کمبود خدمات موردنیاز در نقاط مختلف شهر
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	W6: پایین بودن سطح اطلاع رسانی از تهیه و اجرا و هزینه‌ی طرح‌ها توسط شهرداری
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	W7: کمبود ساخت و ساز در سطح شهر
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	W8: فرسودگی مبلمان شهری موجود در عین کمبود شدید آن
۰/۰۹	۳	۰/۰۳	W9: عدم طراحی فضاهای شهری جهت ایجاد سرزندگی و بهبود زندگی اجتماعی در شهر
۰/۰۵	۲/۵	۰/۰۲	W10: پایین بودن سطح کیفیت معابر شهری
۰/۰۴	۲	۰/۰۲	W11: پایین بودن میزان همکاری کارکنان شهرداری به هنگام مراجعه شهروندان به شهرداری
مجموع: ۱/۴۱			

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

نتایج حاصل از تحلیل SWOT-QSPM و امتیازدهی به عوامل داخلی پیش روی پایداری شهر حاجیلار با تاکید بر نقش مدیریت شهری نشان می‌دهد که در این شهر نقاط ضعف نسبت به نقاط قوت امتیاز و اهمیت بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند.

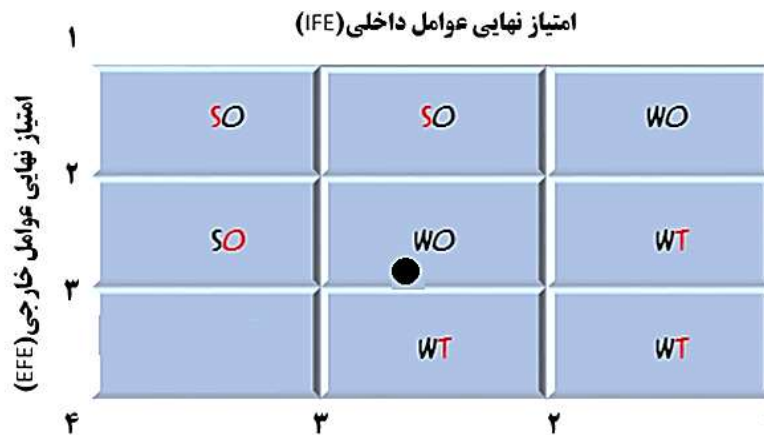
جدول ۸. عوامل خارجی مدیریت شهری ارومیه

امتیاز نهایی	رتبه	ضریب اهمیت	عوامل خارجی
فرصت			
۰/۳۶	۴	۰/۰۹	O1: وجود فضای باز و بایر در شهر بخصوص در بخش ورودی که امکان استفاده از آن را تامین کاربری های مورنیاز شهر فراهم می‌آورد.
۰/۳۲	۴	۰/۰۸	O2: تمایل داشتن شهروندان به مشارکت در زمینه های اصلاح بهتر شهر
۰/۲۴	۳	۰/۰۸	O3: عدم وجود کاربری‌های ناسازگار در سطح شهر
۰/۲۱	۳	۰/۰۷	O4: تمایل داشتن شهروندان به مشارکت در پاک نگه داشتن فضاهای سبز شهری
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	O5: وجود فضاهای مناسب جمعیت پذیری
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	O6: تمایل به همکاری شهروندان در ساماندهی وضعیت محلات شهری و نظافت شهری
مجموع: ۱,۴۶			
تهدید			
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	T1: کمبود فضاهای سبز و عمومی در سطح محدوده که موجب کاهش سرزندگی در شهر و کاهش انگیزه برای حضور در فضاهای شهری گردیده است
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	T2: فرارگیری شهر در منطقه با خطر بالای لرزه خیزی
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	T3: دسترسی نامناسب شهر بخصوص در شرایط وقوع بحران
۰/۱۲	۲	۰/۰۶	T4: مایل نبودن شهروندان به مشارکت داشتن در کمک های مالی به شهرداری
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	T5: اختلاط پایین کاربری در سطح شهر
۰/۱۵	۳	۰/۰۵	T6: پایین بودن میزان اطلاع رسانی شهرداری در ارتباط با اجرای طرح ها
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	T7: پایین بودن میزان اعتماد شهروندان به مسئولین شهرداری
۰/۱۲	۴	۰/۰۳	T8: عدم به کارگیری نیروی متخصص و کاردان در سیستم مدیریت شهری و شهرداری
۰/۱۲	۳	۰/۰۴	T9: رشد و توسعه شهرنشینی در محدوده و افزایش مشکلات مرتبط با آن
مجموع: ۱/۴۳			

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل سوات و روش امتیازدهی QSPM این نتیجه حاصل گردید که نقاط فرصت پیش روی پایداری شهر حاجیلار با تاکید بر نقش مدیریت شهری نسبت به نقاط تهدید امتیاز بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند.

شکل ۱. ماتریس استراتژی‌ها و اولویت‌های اجرای پایداری در شهر ارومیه با تاکید بر نقش مدیریت شهری

ماتریس استراتژی‌ها و اولویت‌های اجرایی دارای دو بعد اصلی می‌باشد. جمع امتیازهای نهایی عوامل داخلی پایداری در شهر حاجیلار که بر روی محور X نمایش داده شده و جمع امتیاز نهایی عوامل خارجی بر روی محور Y نوشته شده است. نقطه تلاقی جمع امتیازهای حاصل عوامل داخلی و خارجی شهر بر روی محور X و Y تعیین کننده موقعیت این بخش در ماتریس استراتژی‌ها و اولویت‌های اجرایی است.

این ماتریس را می‌توان به ۳ ناحیه عمده تقسیم نمود و برای هر یک از نواحی استراتژی‌های متفاوتی را به کار برد:

- برای بخش‌هایی که در خانه‌های ۱، ۲ یا ۴ (از بالا و از چپ به راست) قرار می‌گیرند می‌توان استراتژی‌هایی را به اجرا درآورد که موجب رشد و ساخت شوند.
- برای واحدهایی که در خانه‌های ۳، ۵ یا ۷ قرار می‌گیرند؛ باید استراتژی‌هایی را به اجرا درآورد که هدف آنها حفظ و نگهداری وضع موجود باشد.
- برای واحدهایی که در خانه‌های ۶، ۸ یا ۹ قرار می‌گیرند، باید استراتژی‌های برداشت یا رهاکردن را به اجرا درآورد (ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۸۸: ۷-۸).

نتایج تحلیل SWOT نشان داد که جهت دستیابی به بهترین نتایج در زمینه ارتقای پایداری در شهر حاجیلار با تاکید بر نقش مدیریت شهری استراتژی‌های محافظه کارانه (WO) در اولویت اول می‌باشند.

جمع بندی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

در این پژوهش تلاش گردید تا به بررسی نقش مدیریت شهری در دستیابی به توسعه پایدار شهری در شهرهای کوچک می‌باشد که محدوده شهر حاجیلار را به عنوان نمونه مورد مطالعه خود انتخاب نموده است. در این راستا ابتدا مبانی نظری را بررسی و محدوده مورد مطالعه را مورد شناخت قرار داده است و در ادامه با استفاده از اطلاعات وضع موجود و مطالعات میدانی و ابزار پرسشنامه به تحلیل وضعیت شهر حاجیلار و پایداری در آن با تاکید بر نقش مدیریت شهری پرداخت. نتایج حاصل از مطالعات میدانی نشان داد که این شرایط در مراحل ابتدایی شهرنشینی بوده و چندان شکل شهرنشینی به خود نگرفته است. نتایج اطلاعات حاصل از پرسشنامه نشان داد که اولاً بین مدیریت شهری و توسعه پایدار در ابعاد کالبدی، اجتماعی اقتصادی و مدیریتی رابطه مستقیم و معناداری برقرار است. همچنین همبستگی بین مدیریت شهری و ابعاد پایداری در حد متوسط رو به بالا و قوی ارزیابی گردیده است که بیشترین همبستگی با بعد محیطی توسعه پایدار بوده است. نتایج نهایی حاصل از آماره T نشان داد که کمترین رضایتمندی مربوط به فضای سبز، مبلمان شهری و امکانات و خدمات در این شهر بوده است. نتایج حاصل از تحلیل SWOT نشان داد که جهت ارتقای پایداری در شهر حاجیلار با تاکید بر نقش مدیریت شهری استفاده از راهکارهای محافظه کارانه در اولویت اول قرار دارد.

فهرست منابع

۱. صفائی پور مسعود، نبی الله حسینی، نرگس قیصری. ۱۳۹۶. سنجش رابطه میان رضایتمندی شهروندان از عملکرد شهرداری و شاخص‌های پایدار محیط زیست شهری مورد: شهر دزفول، در فصلنامه پژوهش‌های بوم شناسی شهری، شماره ۱، صص ۴۰-۲۵.
۲. صفائی پور زهرا. ۱۳۹۰. نقش مدیریت شهری در راستای تحقق توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: شهر ایلام)، مطالعات شهری، دوره اول، شماره ۲، صص ۶۷-۵۱.
۳. قاید رحمتی صفر، سجاد زنگی‌شاهی، سودابه نوری. ۱۳۹۶. حکمروایی خوب شهری و بازآفرینی پایدار بافت نابسامان (شهر کرمانشاه)، اولین کنفرانس بین المللی و هشتمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری، مشهد، شورای اسلامی شهر مشهد- دانشگاه فردوسی مشهد- شهرداری و مرکز پژوهش های شورای اسلامی شهر مشهد.
۴. کریمی فریده، عیضا عبدالله زاده فرد، علی شکور. ۱۳۹۷. نقش راهبرد توسعه شهری (CDS) در توسعه پایدار شهری، مطالعه موردی: منطقه ۳ شهرداری شیراز، دو فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش‌های بوم شناسی شهری، دوره ۹، شماره ۱۷، صص ۱۰۴-۹۱.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۵. محمدی علیرضا ، بهروز کهربایی کنده.۱۳۹۵. راهبرد توسعه شهر CDS و کاربرد آن در نظام مدیریت شهری ایران، دومین کنگره بین المللی علوم زمین و توسعه شهری، تبریز
۶. مختاری ملک آبادی رضا ، نفیسه مرصوصی، سیدعلی حسینی، محمد غلا.۱۳۹۳. ارزیابی زیست محیطی و اقتصادی توسعه پایدار در شهرهای استخراجی مورد پژوهش: شهر عسلویه ، دوفصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش های بوم شناسی شهری، دوره ۵، شماره ۹، صص ۲۹-۴۴.
۷. ملکی سعید.۱۳۹۰. درآمدی بر توسعه پایدار شهری، انتشارات دانشگاه شهید چمران اهواز، چاپ اول.
۸. نوابخش مهرداد، سیدموسی پورموسوی، زهره تاجیک.۱۳۹۲. بررسی تطبیقی شاخص های توسعه پایدار اجتماعی کلانشهر تهران مطالعه موردی: منطقه ۶ و ۱۰، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیا، سال سیزدهم، شماره ۲۹، ۱۹۴-۱۷۹.
9. Akgul, Deniz (2012), Measuring the Satisfaction of citizens for the Services given by the municipality: the case of kirsehir municipality. *Proccdia – Social and Behavioral Scinces*, 62: 555.
10. Badach, J, & Dymnicka, M. (2017). Concept of ‘Good Urban Governance’ and Its Application in Sustainable Urban Planning. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* ,Vol. 245, No. 8, pp.98-110.
11. Cantor, Max. (2011), Development for the Past, Present, and Future: Defining and Measuring Sustainable Development, Senior Honors Projects, Paper 221. <http://digitalcommons.uri.edu/srhonorsprog/221>
12. Dempsey, N. Brown. C. Bramely. G. (2012), The key to sustainable urban development in uk cities? The influence of density on social sustainability, Volume 77, *Progress in planning*, N77, pp89-141 , www.elsevier.com/locate/pplann
13. Kevin, N. H., & Feng, L. J. (2016). Urban Governance Indicators and Quality of Life in Congo: Case study of Brazzaville. *Journal of Studies in Social Sciences*, Vol.15, pp.2, No.34-48.
14. McCarthy, J. (2010). *Partnership, Collaborative Planning, and Urban Regeneration*, Ashgate: London.
15. Mdee, Anna. Thorley, Lisa. (2016). Good governance, loval government, accountability and service delivery in Tanzania, An ESRC Research Project.
16. Mokhlis, S. (2011); Municipal service quality and citizen satisfaction in bankoke; *journal of public administration and governance*, vol. 1, No.1, pp. 75-87.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

